

YAŞAYAN TÜRKÇEMİZ

مصطفى

TDV İSAM

Dilde anarşi Kütüphanesi Arşivi

1980

2/3

Prof. Dr. Hasan EREN

No

059-153

Konfüçyüs'e sordular:

-Bir ülkeyi yönetmeye çağrılısınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?

Büyük filozof şöyle cevap verdi:

-Hiç şüphesiz, dili gözden geçirmekle işe başladım.

Ve dinleyenlerin hayret dolu bakışları karşısında sözlerini sürdürdü:

-Dil düzensiz olursa, sözler düşünceyi iyi anlatamaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler doğru yapılamaz. Görevler gereği gibi yapılmazsa, âdetler ve kültür bozulur. Âdetler ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk, ne yapacağını, işin nereye varacağını bilmez. İşte bunun için hiçbir şey dil kadar önemli değildir.

Konfüçyüs'ün dilde sağlam bir düzen sağlanması gerektiği yolundaki sözleri açıktır. Dil inkılâbının anlam ve değeri üzerinde duran yazarların, sık sık Çinli filozofun tanıklığına başvurduklarını biliyorum. Eski bir yazımda (Tercüman 14 Şubat 1980) onun bu yoldaki sözlerini ben de değerlendirmiştim. Ama ülkemizde dil inkılâbı adına yapılan çalışmalarda onun söylediklerine uyuldu mu?

Sanmıyorum. Eski gözlemlerime dayanarak söylüyorum: Dil alanında sürdürülen çalışmalarda daha çok Konfüçyüs'ün söylediklerinin tersi yapıldı.

Son yıllarda ülkemizde tanık olduğumuz gelişmeler karşısında Konfüçyüs'ün sözleri daha derin bir anlam, daha büyük bir değer kazanmıştır.

Örneklerden bir örnek: Dil inkılâbının başlangıç yıllarında Türkçe **devirmek** kökünden **devrim** diye bir karşılık yapıldı. Gramer kaidelerine uyan bu biçim, başlangıçta "inkılâp" olarak kullanıldı. Ancak, sonradan **dev-**

rim, daha çok "ihtilâl", "isyan", "ayaklanma" gibi birtakım anlamlar aldı. Sürekli olarak **devrim**'den söz edildi. **Devrimci**'ler yetiştirdi. **Devrimcilik** yaygınlaştı... Ama bu **devrim**'in, Büyük Kurtarıcı'nın gerçekleştirdiği inkılâplarla herhangi bir bağı kalmamıştı.

Böylelikle dilde "inkılâp" ve "ihtilâl" kavramları karıştı. Dil inkılâbı da **dil devrimi** biçimini aldı.

Kerametleri kendilerinden menkul dil uzmanları, bu gelişmeyi sözlüklerine geçirmekle kaldılar. Fransızca **révolution**'un Türkçe karşılığı sözlüklerde artık **devrim** olarak yer alacaktı.

Devrim, devrim, devrim... Sürekli devrim... Hangi devrimden söz ediliyordu? **Devrim**, "inkılâp" olarak mı, yoksa "ihtilâl" olarak mı kullanılıyordu?

Dilde başlayan bu kavram karışıklığı karşısında adalet, içinden çıkılmaz bir durumla karşılaşmıştı. Hakimler, devrim uğruna türlü türlü eylemlere girişenlerin gayesini değerlendirirken büyük güçlükler çekiyorlardı...

Bütün dillerde birkaç anlama gelen birçok sözler geçer. Ama "inkılâp" ve "ihtilâl", "isyan" gibi kavramlar arasında derin bir fark vardır. Dilde "inkılâp" ve "ihtilâl" kavramlarını karıştırmamak, birleştirmemek gerekir. Yoksa bunun sonu dilde, yalnız dilde değil, ülkede anarşidir.

Dili gramer kaidelerine uymayan "anarşik" karşılıklarla dolan bir ülkenin en ağır kanunlarla bile anarşiden kurtulmasına imkân yoktur.

Anarşiden kurtulmanın yolu dilden geçer. Dildeki anarşiye son verilmedikçe anarşi yenilemez.

Yurdumuzun geleceği dile bağlıdır. Konfüçyüs'ün açık olarak dile getirdiği gibi.